

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

Ткачук Ю.В., Палазова Т.М.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійної роботи здобувачів
вищої освіти за *першим* (бакалаврським) рівнем ОПП «Право»

з навчальної дисципліни
“УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ”

Одеса - 2019

УДК 32 (477,4) (075.8)

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол від 28 серпня 2019 року № 1

Рецензенти:

Яковлев Д.В. - доктор політичних наук, професор факультету психології, політології та соціології ОНЮА.

Ростецька С.І. - кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права.

Ткачук Ю.В., Палазова Т.М.

Б Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Україна в європейському просторі» для здобувачів 3 курсу вищої освіти за *першим* (бакалаврським) рівнем ОПП «Право»./ Ю.В.Ткачук, Т.М. Палазова. Одеса: «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2019. 31 с.

Методичні рекомендації містять завдання для практичних занять та самостійної підготовки, закріплення й перевірки знань здобувачів в обсязі повної структури курсу «Україна в європейському просторі» відповідно програмі.

Складено з урахуванням робочої програми вивчення курсу, методичних розроблень інших вузів, а також матеріалів літературних джерел, наведених у рекомендованій літературі.

ЗМІСТ

1. Вступ.
2. Стислий конспект лекцій.
3. Контрольні питання і завдання та література до їх навчання.
4. Завдання до практичних занять. Загальні рекомендації та критерії оцінювання.
5. Завдання до самостійної роботи
6. Теми індивідуальних науково-дослідних завдань.
7. Розподіл балів та критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня.
8. Питання до іспиту.

Вступ.

Мета навчальної дисципліни: набуття студентами уявлення про головні тенденції історії розвитку Європейського Союзу, як міжнародної організації, напрям зовнішньої політики України, Україна та Євроінтеграція.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Україна в Європейському просторі» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Історія України», «Історія політико-правових вчень», «Політологія».

Очікувані результати навчання:

I. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- мати уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про суб'єкт і об'єкт політики; знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті України в європейському просторі;
- розуміти сенс і основні напрями розвитку європейського політичного процесу, мати уявлення про геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному європейському світі;

уміти:

- демонструвати розуміння поточних проблем і перспектив розвитку держави;
- володіти навичками політичної культури, вміти застосувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності.

II. Унаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в політичній та викладацькій професійній діяльності або у процесі навчання, які передбачають застосування певних теорій та методів політичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК-1. Аналіз та синтез: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-політичними явищами і процесами.
- ЗК -7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК-8. Міжнародний кругозір: цінування та повага різноманітності та мультикультурності, здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК-14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
- ЗК-15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК-1. Знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямоків) політичного знання.
- СК-3. Знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях.
- СК-7. Уміння аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу.
- СК-8. Уміння творчо осмислювати і застосовувати історичний досвід політичної практики.

Плановані результати освоєння освітньо-професійної програми:

- ПРН-1 . Називати наукові методи та категорії юридичної науки.
- ПРН-6. Демонструвати володіння фаховою лексикою українською і іноземною мовами для розв'язання фахових комунікативних завдань.
- ПРН-13 Демонструвати навички самостійної роботи, правого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Здобувач допускається до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр.

МЕТОДОЛОГІЧНІ МАТЕРІАЛИ

Стислий конспект лекцій.

Тема 1. Економічні відносини України з Центральноєвропейськими сусідами в контексті розширення ЄС.

1. Прямі іноземні інвестиції в Україну нових членів ЄС та з України до них.
2. Трудова міграція.

1. Прямі іноземні інвестиції в Україну нових членів ЄС та з України до них.

Станом на кінець 2016 року загальний обсяг прямих іноземних інвесторів в економіку України досяг 47777,2 млн. дол. США.

Загальний обсяг інвестицій з країн ЄС в економіку України склав 35014,3 млн. дол. США, що складає 73,3% від загального обсягу інвестицій в економіку нашої держави. Протягом 2016 року в економіку України країнами ЄС було інвестовано 1972 млн. дол. США.

Основними інвесторами в українську економіку серед країн-членів Європейського союзу в 2016 р. були Кіпр, Великобританія, Австрія, Італія та Угорщина.

Велику частку прямих іноземних інвестицій було зосереджено на підприємствах промисловості зокрема переробної 14,3 млрд. дол. США.

Обсяг прямих іноземних інвестицій акціонерного капіталу з України в економіку країн світу склав 62233,4 млн. дол. США, в т. ч. країни ЄС 6014,4 млн. дол. США, що становить 96,5% від загального обсягу українських інвестицій.

2. Трудова міграція.

Трудова міграція в Україні – пересування особи з метою тимчасового працевлаштування, що супроводжується перетинанням державного кордону (зовнішня трудова міграція) або меж адміністративно-територіальних одиниць України (внутрішня трудова міграція). За даними представництва ООН в Україні, кожен п'ятий українець є потенційним мігрантом і хотів би виїхати з населеного пункту в якому живе.

Розрізняють ще міжконтинентальну та внутрішньоконтинентальну міграцію фізичних осіб.

Контрольні питання.

1. Економічні відносини України з центральноєвропейськими сусідами.
2. Геополітичне майбутнє України.
3. Співпраця з іншими міжнародними організаціями.

Література до теми.

1. Європейський Союз: словник-довідник / ред-упоряд. М. Марченко. Вид. 3-тє, оновл. – К.:К.І.С., 2006. - 138 с.
2. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції: пер. англ. / Д. Дайнен. - К.:К.І.С., 2006. - 696 с.
3. Грицяк І.А. Європейська інтеграція: опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни: навч. посіб. / І. А. Грицяк, Г. М. Немиря, О.М. Палій. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 44 с.
4. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу: навч. посіб./ В. Посельський.-К. : «Таксон», 2005. - 280 с.

5. Щербак І.О. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. - К.: Дух і літера, 2003. - 578 с.
6. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
7. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна», -К.: «К. І. С.», 2003. - 206 с.
8. Михальченко М.І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи.- Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. - 488 с.

Тема 2. Співпраця України з центральної європейськими сусідами у сфері енергетики та транспорту.

1. Газовий трикутник ЄС - Україна – Росія: інтереси, проекти, перспективи співробітництва.
2. Розвиток транспортної інфраструктури України з європейськими сусідами.

1. Газовий трикутник ЄС - Україна – Росія: інтереси, проекти, перспективи співробітництва.

Перспективи розвитку газової промисловості ЄС, одного з найважливіших постачальників газу до Євросоюзу – Росії, та основного транзитера російського газу України, визначаються загальними світовими тенденціями в цій галузі економіки. Аналіз свідчить, що у середньостроковій перспективі ЄС нарощувати імпорт російського газу, водночас намагаючись диференціювати шляхи його походження, що може створити серйозні проблеми для України як для держави-транзитера.

Україна володіє однією з найпотужніших в Європі газотранспортних систем. У газовому трикутнику «ЄС – Україна – Росія» вона виявляється найбільш вразливою ланкою. Стратегічні інтереси України полягають у диверсифікації джерел постачання і транзиту газу, що співпадає з інтересами Євросоюзу й може зумовити поглиблення співробітництва ЄС та України.

2. Розвиток транспортної інфраструктури України з європейськими сусідами.

Останніми роками сфера послуг все більше починає займати стійкі позиції у світовій економіці. Сьогодні розвиток Світової Транспортної Системи відбувається в тісній кореляції із зовнішніми глобальними процесами. Збільшення українського *acquis communautaire* ЄС є важливим засобом підвищення подальшого розвитку України в цілому. В сучасних умовах на розвиток транспортної галузі великий вплив має глобалізація. Україна та ЄС співпрацюють у рамках різних регіональних ініціатив в рамках міжнародних організацій, угод, конвенцій.

Контрольні питання.

1. Співробітництво в енергетичній сфері з новими державами-членами ЄС.
2. Основні інститути влади.
3. Євроатлантичний вибір та діяльність політичних партій та політичних лідерів.

Література до теми.

1. Стратегія транскордонного співробітництва «Карпати 2004 – 2011» - Ужгород: АРР «Закарпаття», 2004. – 46 с.
2. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями // Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (версія українською мовою). – Братислава, 1999. – С. 144 – 148.

3. Кіш Є. За програмою сусідства. Транскордонне співробітництво України після східного розширення Європейського Союзу // Політика і час. – МЗС України. – Київ. - №12. – 2004. – С. 27-34.
4. Кіш Є. Центральна Європа в сучасній системі єврорегіональної інтеграції. Монографія / Інститут світової економіки та міжнародних відносин НАН України. – Ужгород: Ліра, 2008. -440 с.

Тема 3. Розвиток інституційної та законодавчої бази для транскордонної співпраці між Україною та країнами ЄС.

1. Форми і сфер транскордонного співробітництва.
2. Головні перешкоди для транскордонного співробітництва.

1. Форми і сфер транскордонного співробітництва.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо транскордонного співробітництва» від 4 вересня 2018 р. запроваджено законодавчі підстави для утворення та діяльності об'єднання єврорегіонального співробітництва європейських об'єднань територіального співробітництва.

Відповідно до зазначеного Закону: транскордонне співробітництво може здійснюватися зокрема шляхом:

- створення транскордонних об'єднань та органів транскордонного співробітництва;
- шляхом розроблення та реалізації спільних ініціатив, заходів, проектів, програм та стратегій в окремих сферах;
- об'єднання Європейського співробітництва – форма транскордонного співробітництва;
- співробітництва між суб'єктами і учасниками таких відносин у сферах спільної компетенції.
- Європейське об'єднання територіального співробітництва України та відповідних суб'єктів сусідніх держав.

2. Головні перешкоди для транскордонного співробітництва.

Традиційно кордони між європейськими державами завжди сприймалися як перешкода для розвитку прикордонних регіонів. З початку процесів Європейської інтеграції, важливість кордону, як бар'єру між країнами-членами Європейського Союзу значно знизилась, особливо в рамках Шенгенської зони.

Перетворення внутрішніх кордонів з бар'єрів на «двері» стало одним з головних інструментів європейської політики.

Однією з головних умов транскордонного співробітництва є добре функціонуючий кордон.

Транскордонне співробітництво є невід'ємним елементом економічного і соціального планування.

Однією з традиційних перешкод добре функціонуючому управлінню кордонами є суперництво між різними владними структурами на кордоні.

Головною проблемою, що залишається, є технічна: частий перетин кордону швидко вичерпує простір для штампів у паспортах.

Враховуючи це, важливим залишається пошук інноваційних рішень з метою подолання вказаної проблеми.

Контрольні питання.

1. Порівняльний аналіз проблеми політики ЄС для України.

2. Стратегія інтеграції України до Європейської комісії.
3. Економічні відносини України з Центральноєвропейськими сусідами в контексті розширення.

Література до теми.

1. Історія, теорія і практика Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. Енциклопедичний довідник; К. 2006
2. Щербак Ю. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. – К.: Дух і літера, 2003.- 578 с.
3. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
4. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2003. – 206 с.
5. Михальченко Микола Іванович
6. М69 Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.;
7. Розширення Європейського Союзу : вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2004. – 360 с.
8. Communication from the Commission “Paving the way for the New Neighborhood Instrument”, COM(2003) 393.
9. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC), OJ L 2010, 31.7.2006.
10. Студенников І. Феномен Євро регіонів у контексті методології історико-регіональних досліджень // Історія України.

Тема 4. Проблеми етнічних меншин у відносинах між Україною та країнами ЄС.

1. Політичне та правове підґрунтя розвитку контактів між країнами ЄС.
2. Амстердамський договір - новий етап інституційної реформи ЄС.

1. Політичне та правове підґрунтя розвитку контактів між країнами ЄС.

Європейська політика сусідства (ЄПС) виступає полі т. з. стратегії «партнерства із сусідами» Євросоюзу, що покликана охопити співпрацю із суміжними державами ЄС. ЄПС спрямована на реалізацію політико-економічних можливості з посилення міжнародної співпраці, що виникли внаслідок розширення ЄС, сприяє зміцненню регіональної безпеки, стабільності до добробуту є допоміжним механізмом підтримання політичного діалогу, економічної та культурної кооперації.

Сьогодні політичний механізм ЄПС перетинає період трансформації. За задумом ця політика мала надавати рівні можливості для співпраці як державам, які прагнуть членства, так і тим, які не ставлять собі це за мету.

2. Амстердамський договір - новий етап інституційної реформи ЄС.

Амстердамський договір був підписаний в Амстердамі 2 жовтня 1997 року, а чинності він набув 1 травня 1999 року. У договорі увагу зосереджено на зміцненні політичного союзу, внесенню зміни до положень, які стосуються передусім основних прав спільноти, інституцій, процедури ухвалення рішень, спільної закордонної політики та ін.

Усі зміни, впровадженні Амстердамським договором були зумовлені бажанням наблизити Союз до його громадян. З метою забезпечення свободи переміщення осіб у межах ЄС передбачено утворити територію свободи, безпеки та справедливості.

В межах інституційних змін розширено повноваження голови Європейської Комісії та підвищено роль Парламенту в процедурі ухвалення спільних рішень.

Контрольні питання.

1. Основні інститути влади ЄС.
2. Глобалізація та геополітика сучасних інтеграційних процесів.
3. Економічні взаємодії.

Література до теми.

1. Історія, теорія і практика Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. Енциклопедичний довідник; К. 2006
2. Щербак Ю. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. – К.: Дух і літера, 2003.- 578 с.
3. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
4. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2003. – 206 с.
5. Михальченко Микола Іванович
6. М69 Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.;
7. Розширення Європейського Союзу : вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2004. – 360 с.
8. Communication from the Commission “Paving the way for the New Neighborhood Instrument”, COM(2003) 393.
9. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC), OJ L 2010, 31.7.2006.
10. Студенніков І. Феномен Євро регіонів у контексті методології історико-регіональних досліджень // Історія України.

Тема 5. Лібералізація візового режиму.

1. Безпосереднє сусідство України з ЄС.
2. Нове прикордоння: кордони України з РФ, Білоруссю та Молдовою.

1. Безпосереднє сусідство України з ЄС.

В оновленій політиці сусідства є прями згадки про нашу країну.

Перш за все – це пріоритет пов'язаний з угодою про асоціацію, в ЄС готові надавати допомогу для того, щоб ЗВТ запрацювала на практиці.

Брюссель на рівні установчого документу своєї політики підтримує ідею реверсного постачання газу в Україну. Ще одне нововведення – ідея створити «Трастові фонди», що будуть накопичуватися наповнюватися країнами-членами на добровільній засаді, поза темпами бюджету ЄС.

2. Нове прикордоння: кордони України з РФ, Білоруссю та Молдовою.

Однією з складних ділянок в облаштуванні є кордон з Російською Федерацією. Україна та Росія про який про такий розподіл почали вести мову ще у 1997 році.

Чергову угоду було підписано у травні 2010 року.

Угода передбачала створення спільної Україно-Російської демаркаційної комісії та проведення демаркації кордону. Тоді експерти назвали суму у близько 200 мільйонів доларів, необхідну для проведення демаркації.

Переговори України і Росії з визначення кордону у Керченській протоці, а також в акваторії Азовського моря, тривають між двома країнами, ще з 90-х років. Росія відмовляється ділити протоку, по колишньому внутрі-радянському адміністративному кордоні, оскільки в цьому випадку вона втратить контроль над єдиним глибоководним фарватером і змушена буде платити Україні за проходження суден через її територіальні води.

Демаркацію кордонів із Молдовою також не завершено. Труднощі виникають у тому числі через невизначений державний статус Придністров'я, яке є чи не головним джерелом контрабанди в Україну. Демаркація Україно-Білоруського кордону формально розпочалася ще у 1997 році, коли було підписано відповідний договір.

Білоруська сторона раніше безпосередньо пов'язувала питання ратифікації договору про держкордон з погашенням Україною боргу, що виник на початку 90-х років..

Контрольні питання.

1. Вплив розширення ЄС на статус етнічних меншин у регіоні.
2. Еволюція кордонів України та їх правове забезпечення.
3. Безпосереднє сусідство України з ЄС.

Література до теми.

1. Історія, теорія і практика Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. Енциклопедичний довідник; К. 2006
2. Щербак Ю. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. – К.: Дух і літера, 2003.- 578 с.
3. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
4. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2003. – 206 с.
5. Михальченко Микола Іванович
6. М69 Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.;
7. Розширення Європейського Союзу : вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2004. – 360 с.
8. Communication from the Commission “Paving the way for the New Neighborhood Instrument”, COM(2003) 393.
9. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC), OJ L 2010, 31.7.2006.
10. Студенников І. Феномен Євро регіонів у контексті методології історико-регіональних досліджень // Історія України.

Тема 6. Політика урядів країн кандидатів до вступу в ЄС.

1. Співпраця України з міжнародними організаціями.
2. Створення Державної прикордонної служби України її мета та задачі.

1. Співпраця України з міжнародними організаціями.

Міжнародні організації з якими працює Україна можна поділити на чотири групи:

по-перше це організації, діяльність яких докорінно впливає на системи світової економіки в цілому, та на всі її соціально-економічні підсистеми, наприклад міжнародні валютно-фінансові організації, як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та група Світового Банку (СБ), загально-функціональні організації МОП, Програма розвитку ООН (ПРООН), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Серед них найбільш визначною та пріоритетною для України є Світова організація торгівлі СОТ та створений у квітні 1991 р. Європейський банк реконструкції та розвитку. По-друге, це близько 70 об'єднань європейських підприємств, головним чином у промисловості та енергетиці у галузі транспорту і зв'язку. Для України спілкування з існуючими об'єднаннями дає можливість здійснювати підприємницькі зв'язки з Європейським бізнесом та отримувати фінансові кошти. І нарешті, це міжнародні кооперативні організації, серед яких головне і центральне місце посідає міжнародний кооперативний альянс (МКА).

2. Створення Державної прикордонної служби України її мета та задачі.

Державна прикордонна служба України – правоохоронний орган спеціального призначення, на який покладається завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону України та охорони суверенних прав України в її винятковій морській економічній зоні.

Важливими завданнями Державної прикордонної служби України є:

- виявлення та припинення адміністративних правопорушень, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- здійснення прикордонного контролю;
- реєстрація іноземців та осіб без громадянства;
- розшук в пунктах пропуску через державний кордон осіб, яким згідно із законодавством, не дозволяється в'їзд до України;
- виконання в установленому порядку інших доручень правоохоронних органів.

В інтересах охорони кордону прикордонна служба здійснює розвідувальну і інформаційно-аналітичну та оперативно-розшукову діяльність та ін.

Контрольні питання.

1. Шенгенський план дій щодо захисту зовнішнього кордону ЄС.
2. Еволюція політики кордонів України та її реформування.
3. Співпраця України з міжнародними організаціями.

Література до теми.

1. Історія, теорія і практика Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. Енциклопедичний довідник; К. 2006
2. Щербак Ю. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. – К.: Дух і літера, 2003.- 578 с.
3. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
4. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2003. – 206 с.
5. Михальченко Микола Іванович
6. М69 Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.;

7. Розширення Європейського Союзу : вплив на відносини України з центральноевропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроPerio Україна». – К.: «К. І. С.», 2004. – 360 с.
8. Communication from the Commission “Paving the way for the New Neighborhood Instrument”, COM(2003) 393.
9. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC), OJ L 2010, 31.7.2006.
10. Студенников І. Феномен Євро регіонів у контексті методології історико-регіональних досліджень // Історія України.

Тема 7. Режим Шенгену та Україна.

1. Процедура приєднання до Шенгену.
2. Основні заходи в рамках Шенгенської системи та її законодавчі норми.

1. Процедура приєднання до Шенгену.

Всі країни Європи, які бажають приєднатися до безвізової зони, не підписують який-небудь документ, а лише приймають на національному рівні необхідне для цього законодавство ЄС.

Крім законодавчого врегулювання, від нових країн-учасниць зони потрібно застосування низки практичних заходів. Після врегулювання всіх питань і схвалення з боку інших учасників, нові країни входять в Шенген, що дозволяє їх мешканцям, а також особам яким країна видала шенгенську візу, безпосередньо перетинати кордон країн зони.

2. Основні заходи в рамках Шенгенської системи та її законодавчі норми.

Основою спрощеного візового контролю стала Шенгенська угода, підписана 14.06 1985 п'ятьма країнами Європи поблизу люксембурзьких сіл Шенген. Спочатку договір існував окремо від інших європейських, інтеграційних програм, оскільки інші країни континенту не могли знайти спільну мову щодо спрощення прикордонного контролю.

Перший текст документа передбачав лише скасування паспортного контролю, замінити який повинен був вибірковий огляд окремих транспортних засобів. До того ж конвенцію про введення угоди у дію країни підписали лише через 5 років. Конвенцією було вперше встановлено безперешкодне пересування і в'їзд в країни Шенгенської зони.

Рівноцінно угода діяла лише чотири роки, до 1.05.1999, до моменту набрання законної сили Амстердамським договором. Він ввів в Союзний договір положення Конвенції про введення Шенгенської угоди.

Контрольні питання.

1. Порівняльний аналіз, проблеми політики ЄС для України.
2. Режим Шенгену та Україна.
3. Лібералізація візового режиму України та ЄС.

Література до теми.

1. Договір між Королівством Нідерландів, Королівством Бельгія, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою та Великим Герцогством Люксембург про поетапну відміну контролю на спільних кодонах (Шенгенська угода), Шенген, 14 червня 1985 // «Бібліотечка «Російської газети»», випуск №10, 2000 р.
2. Конвенція про застосування Шенгенської угод від 14 червня 1985 р., між Урядам держав економічного союзу Бенілюкс, Федеративною Республікою Німеччина і

Французької Республіки про поступове скасування перевірок на спільних кордонах (Шенген, 19 червня 1990 р.) // Текст Конвенції офіційно опублікований не був.

3. Кошкін С.Ю., Четвериков А.О. Коментар до Шенгенських угод – Система ГАРАНТ, травень 2005 р.

Тема 8. Роль ЄС у запобіганні конфліктам та подоланні криз.

1. Перспективи законної міграції та руху людей.
2. Підтримка у процесі інтеграції до всесвітньої торгової системи.

1. Перспективи законної міграції та руху людей.

Для подолання проблем, пов'язаних з міграційними процесами, держави ЄС здійснюють спроби створення автономних демографічних політик, а також створення спільної міграційної політики, яка б могла частково нивелізувати некорисні наслідки демографічних процесів і одночасно запобігти некорисним явищем, пов'язаним з нерегульованою міграцією. Майбутня міграційна політика ЄС має на меті гальмування шкідливих міграційних явищ та промоція прийняття іммігрантів, які відповідають відповідним критеріям.

Розвинуті країни відходять від політики швидкої інтеграції до власних суспільств іноземців, які бажані з економічної та суспільної точки зору.

2. Підтримка у процесі інтеграції до всесвітньої торгової системи.

Сучасні тенденції у розвитку світового господарства, що характеризується глобалізацією економіки, її транснаціоналізацією, посиленням торгово-фінансової і кредитної експансії, обумовлюють гостру необхідність міждержавного регулювання економічних процесів на основі економічної інтеграції.

Економічна інтеграція представляє собою форму міждержавної взаємодії, здійснюваного в процесі розвитку економіки групи країн, розташованому як правило в одному великому економіко-географічному регіоні.

Контрольні питання.

1. Перспективи законної міграції та руху людей.
2. Підтримка у процесі інтеграції до всесвітньої торгової системи.

Література до теми.

1. Договір між Королівством Нідерландів, Королівством Бельгія, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою та Великим Герцогством Люксембург про поетапну відміну контролю на спільних кордонах (Шенгенська угода), Шенген, 14 червня 1985 // «Бібліотечка «Російської газети»», випуск №10, 2000 р.
2. Конвенція про застосування Шенгенської угод від 14 червня 1985 р., між Урядами держав економічного союзу Бенілюкс, Федеративною Республікою Німеччина і Французької Республіки про поступове скасування перевірок на спільних кордонах (Шенген, 19 червня 1990 р.) // Текст Конвенції офіційно опублікований не був.
3. Кошкін С.Ю., Четвериков А.О. Коментар до Шенгенських угод – Система ГАРАНТ, травень 2005 р.

Тема 9. Вступ України в СОТ.

1. Світова організація торгівлі (СОТ) – це провідна міжнародна економічна організація.
2. Вступ України до СОТ – один з пріоритетів зовнішньоекономічної політики.

1. Світова організація торгівлі (СОТ) – це провідна міжнародна економічна організація.

СОТ – це міжнародна економічна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їх дотриманням. Головними цілями Організації є забезпечення тривалого і стабільного функціонування систем міжнародних торговельних зав'язків, лібералізація міжнародної торгівлі, поступове скасування митних і торговельних обмежень та ін. СОТ була створена у січні 1995 р. після підписання багатосторонньої угоди у місті Марракеш (Марокко). Станом на вересень 2015 р., межами СОТ є 161 країна світу. Керівний орган – Генеральна Рада СОТ. Вищим Органом СОТ є Міністерська Конференція. Секретаріат СОТ розміщується в Женеві.

2. Вступ України до СОТ – один з пріоритетів зовнішньоекономічної політики.

Процес вступу України до СОТ розпочався 30 листопада 1993 року, коли до Секретаріату ГАТТ було подано офіційну заявку Уряду України про намір приєднатися до ГАТТ. 5 лютого 2008 року в Женеві відбулося засідання Генеральної Ради СОТ, на якому було підписано Протокол про вступ України до СОТ. 16 травня 2008 року, Україна стала повноправним членом цієї Організації. Вступ України до СОТ відкрив перспективи для розвитку національної економіки. Україна на рівних правах бере безпосередню участь у формуванні новітніх правил торгівлі на світовому ринку у рамках поточного рахунку багатосторонніх торговельних переговорів з метою максимального врахування національних інтересів нашої держави у торговельно-економічній сфері.

Контрольні питання.

1. Формування внутрішнього ринку ЄС.
2. Співпраця України з міжнародними організаціями.
3. СОТ як провідна міжнародна економічна організація.
4. Українська стратегія глобалізації.

Література до теми.

1. Українська ідея. Перші речники. – К., 1994.
2. Українська політологія: витоки і еволюція. Навч. Посібник / За ред. Ф.М. Кирилюка. – К., 1995.
3. Українська суспільно-політична думка у ХХ ст.: Документи і матеріал / Упорядники Т. Гунчак, Р. Солчаник. – К., 1994.
4. Українське суспільство на порозі третього тисячоліття / Під. Ред. М.О. Шульги. – Львів, 1999.

3. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗДОБУВАЧАМ ЩОДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПРИ ВІДПОВІДЯХ НА НИХ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ – важлива ланка в навчанні та вихованні здобувачів. Практичне заняття є однією з провідних і найбільш складних форм навчального процесу.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попереднього визначення проблеми, до якої всі здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів).

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані (здобувачами) на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою

літературою, прищепити їм навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, уміння висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Реферат – важливий засіб розвитку навичок в дослідницькій діяльності.

Реферат – важливий засіб розвитку навичок в дослідницькій діяльності.

Написання рефератів допомагає розвитку навичок самостійної творчої роботи. Шляхом аналізу політичних матеріалів студенти отримують та закріплюють первинні навички конкретних досліджень. Реферати сприяють закріпленню, поглибленню і систематизації знань, отриманих студентами під час вивчення дисципліни «Сучасні політичні системи», а також застосуванні цих знань у політичному житті суспільства. Ця навчальна робота прищеплює навички узагальнення політичного матеріалу, використання різноманітних джерел, складання бібліографії з теми дослідження, уміння робити порівняльний аналіз, контент-аналіз та засвоювати інші методи пізнання.

При підготовці та написанні реферату рекомендується використовувати наступний досвід:

1. З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, проконсультуватися з цього приводу у викладачів, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду.
2. При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання реферату, редагування, виготовлення наочних матеріалів (схем, таблиць, тощо).
3. Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.
4. Вивчити рекомендовану літературу, тобто вибрати основні положення, які відносяться до теми реферату, з'ясувати фактичний матеріал та висновки, до яких приходять автор. Під час вивчення літератури треба робити відповідні записи, які потім слід використати при написанні реферату.

Основні форми контролю поточної успішності студентів з дисципліни «Сучасні політичні системи»: оцінка виступів та рефератів на практичних заняттях; перевірка конспектів лекцій і першоджерел; проведення письмових контрольних робіт.

При виставленні оцінок враховується відвідування обов'язкових занять, консультацій, участь у наукових гуртках, студентських конференціях, конкурсах студентських робіт, а також моральні якості та ставлення до майбутньої професійної діяльності та навчання.

Тема 1. Україна за створення Єдиного Європейського простору.

1. Економічні відносини України з центральноєвропейськими сусідами.
2. Геополітичне майбутнє України.
3. Співпраця з іншими міжнародними організаціями.

Контрольні питання.

1. Лібералізація візового режиму України та ЄС.
2. Співробітництво України з ЄС.
3. Українська стратегія глобалізації.
4. Україна за створення єдиного європейського простору.

Література до теми.

1. Європейський Союз: словник-довідник / ред-упоряд. М. Марченко. Вид. 3-тє, оновл. – К.:К.І.С., 2006. - 138 с.
2. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції: пер. англ. / Д. Дайнен. - К.:К.І.С., 2006. - 696 с.

3. Грицяк І.А. Європейська інтеграція: опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни: навч. посіб. / І. А. Грицяк, Г. М. Немиря, О.М. Палій. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 44 с.
4. Дмитренко М. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції / М.А. Дмитренко; Нац. пед. ун-т М.П. Драгоманова ; Ін-т. оператв. діяльн. та держ. Безпеки. – К.: Знання України, 2008. – 544 с.
5. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу: навч. посіб./ В. Посельський.-К. : «Таксон», 2005. - 280 с.
6. Щербак І.О. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі ХХІ століття. - К.: Дух і літера, 2003. - 578 с.
7. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
8. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна»,-К.: «К. І. С.», 2003. - 206 с.
9. Михальченко М.І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи.- Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. - 488 с.

Тема 2. Політичні лідери держав-членів ЄС.

1. Храмова структура.
2. Європейські інститути.
3. Амстердамський договір - новий етап інституційної реформи.

Контрольні питання.

1. Основні заходи в рамках Шенгенської системи та їх законодавчі норми.
2. Перспективи законної міграції та руху людей.
3. Програма ЄС щодо стабілізації міжнародних ситуацій.
4. Безпосереднє сусідство України з ЄС.
5. Співпраця України з міжнародними організаціями.

Література до теми.

1. Боссарт Д. Державна служба у країнах-кандидатах до вступу до ЄС: нові тенденції та вплив інтеграційного процесу / Д. Боссарт, К. Деммке: пер. з англ. О. М. Шаленко. - К. Міленіум, 2004. – 128 с.
2. Грицяк І.А. Європейська інтеграція: опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни: навч. посіб. / І. А. Грицяк, Г. М. Немиря, О. М. Палій. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 44 с.
3. Конституційні акти Європейського Союзу. Ч. 1./ упоряд. Г. Друзенко : за ред. Т. Качки. К.: Вид-во «Юстиніан», 2005. - 511 с.
4. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права навч. посіб. Видавець-Товариство Карла Дуйсберга. Упорядник – Ін-т європолітики, Берлін. Наук. Ред. В. Пятницький. - К.: Вид-во «Заповіт».
5. Рішення Верховного європейського суду від 5 лют. 1963 р. / 36. Рішень 1963.
6. Розширення Європейського союзу : вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». - К.: «К. І. С.», 2004. - 360 с.

7. Communication from the Commission «Paving the way for the New Neighbourhood Instrument», COM(2003) 393.

Тема 3. Україна в сучасному процесі ЄС.

1. Економічні відносини України з центрально-Європейськими сусідами в контексті розширення ЄС.
2. Політика урядів країн-кандидатів до вступу в ЄС.
3. Роль ЄС у запобіганні конфліктами та подоланні криз.

Контрольні питання.

1. Заходи щодо забезпечення прав людини.
2. Форми та сфери транскордонного співробітництва.
3. Головні принципи Шенгенської системи.
4. Вплив розширення ЄС на статус етнічних меншин в регіоні.
5. Копенгагенські критерії.

Література до теми.

1. Щербак Ю. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. - К.: Дух і літера, 2003. - 578 с.
2. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
3. Європейський Союз та Україна: Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». К.: «К. І. С.», 2003. – 206 с.
4. Михальченко М. І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи.- Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.
5. Розширення Європейського союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». К.: «К. І. С.», 2004. – 360 с.
6. Кіш Є. Проблеми транскордонного співробітництва України і Євросоюзу // Політичний менеджмент. – 2006. - № 5.-С. 131-144.
7. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC), OJ L 210, 31.7.2006.
8. Студенников І. Феномен Євро регіонів у контексті методології історико-регіональних досліджень // Історія України.
9. Маловідомі імена, події, факти. Вип. 22-23. -К., 2003.
10. Regulation No of the European Parliament and of the Council laying down general provisions establishing a European Neighbourhood and Partnership Instrument, OJ L 310, 9.11.2006.

Тема 4. Вступ України до СОТ.

1. Вступ України до СОТ.
2. СОТ - як один із пріоритетів зовнішньоекономічної політики України.
3. Співробітництво України з ЄС.

Контрольні питання.

1. Економічна співпраця України на рівні прикордонних регіонів.
2. Трудова міграція.

3. Розширення внутрішнього ринку та регулюючих структур.
4. Товарообіг між Україною та Центральноєвропейськими сусідами.
5. Газова реформа Східної Європи.
6. Позитивні і негативні наслідки приєднання України до СОТ.

Література до теми.

1. "European Neighbourhood & Partnership Instrument Cross-Border Cooperation Strategy Paper 2007-2010", 2007
2. "Convention-cadre europeenne sur la cooperation transfrontaliere des collectivites ou autorites territoriales", ouverte a la signature le 20 mai 1980 a Madrid, STE no. 106
3. Шилепницький П.І. Розвиток транскордонного співробітництва як передумова європейської інтеграції // Зовнішня торгівля: право та економіка. - 2007.-№ 6.-С. 47-52.
4. and Indicative Programme 2007-2013 11 "Les collectivites territoriales et la cooperation
4. Avis du Comite des Regions sur EU-Ukraine", CdR 34/2007
5. В. Сетух, С. Каминский, О. Ковальчук та ін. Зберігаючи українську самобутність. - К., 1992.
6. Трощанський, А. Шевченко. Українці в світі. / Україна крізь віки. Т.15. К.ВД «Альтернативи», 1999. - 325 с.
7. Колотило Я. Українці в Румунії. // Вільна думка. 2001, № 50-51 (2671-72) - с. 11-13.
8. Аза Л.О., Попок А.А., Швачка О.В. Українці в Румунії: сучасний стан та перспективи етнокультурного розвитку. - К., 1999.

Тема 5. Адаптація до законодавства ЄС.

1. Основні інститути влади ЄС.
2. Стратегії інтеграції України до ЄС.
3. Європейський суд.

Контрольні питання.

1. Програма ЄС щодо стабілізації міжнародної ситуації.
2. Заходи щодо забезпечення прав людини.
3. Шенгенський план дій щодо захисту зовнішнього кордону ЄС.
4. Національна безпека України в контексті розширення ЄС.

Література до теми.

1. Історія, теорія і практика Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. Енциклопедичний довідник; К. 2006
2. Трансформація політичних систем України і Польщі в умовах європейської інтеграції: Тези конференції / Укладачі: Романюк Л.С. Скочиляс Л.С. – Львів: Видавничий центр ЛНУ, - 208 с.
3. Україна в системі європейської безпеки; Дніпропетровськ 2008.
4. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». -К.: «К. 1. С.». 2003.-206 с.
5. А. Перотті. Виступи на захист полі культурності. Страсбург: Вид-в Ради Європи, 1994. – 128 с.
6. Зарубіжні українці / С. Ю. Лазебник (керів.кол.), Л.Лещенко, Ю.Макар та ін. – К., 1991.
7. Заставний Ф.Д. Географія України (у 2-х книгах). - Львів: Світ, 1994.
8. І. Винниченко Українці в державах колишнього СРСР: історико-географічний нарис. Житомир. 1992.
9. Бача Ю. Українська громада в Словаччині. Трибуна. – 6 грудня 2003 р. - стор. 13.

10. Контакти між людьми та питання етнічних меншин у відносинах між Україною та Угорщиною. / Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». К., 2004. с. 188. 128 с.

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Зміст самостійної роботи студентів складається з таких видів робіт: підготовка до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних занять, контрольних робіт, залікових модулів і екзамену, самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.

Тема 1. Економічні відносини України з центральноєвропейськими сусідами.

1. Економічна співпраця України на рівні прикордонних регіонів.
2. Товарообіг між Україною та центральноєвропейськими сусідами.
3. Трудова міграція.
4. Проблеми іноземних інвестицій в Україну нових членів ЄС та з України до них.

Теми доповідей та рефератів.

1. Валютно-економічний Союз.
2. Зона вільної торгівлі.
3. Храмова структура ЄС.

Література

1. Європейський Союз: словник-довідник / ред-упоряд. М. Марченко. Вид. 3-тє, оновл. – К.:К.І.С., 2006. - 138 с.
2. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції: пер. англ. / Д. Дайнен. - К.:К.І.С., 2006. - 696 с.
3. Грицяк І.А. Європейська інтеграція: опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни: навч. посіб. / І. А. Грицяк, Г. М. Немиря, О.М. Палій. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 44 с.
4. Дмитренко М. Політична система України: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції / М.А. Дмитренко; Нац. пед. ун-т М.П. Драгоманова ; Ін-т. оператв. діяльн. та держ. Безпеки. – К.: Знання України, 2008. – 544 с.
5. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу: навч. посіб./ В. Посельський.-К. : «Таксон», 2005. - 280 с.
6. Щербак І.О. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. - К.: Дух і літера, 2003. - 578 с.
7. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
8. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна»,-К.: «К. І. С.», 2003. - 206 с.
9. Михальченко М.І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи.- Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. - 488 с.

Тема 2. Співпраця України з центральними європейськими сусідами у сфері енергетики транспорту.

1. Газовий трикутник ЄС - Україна - Росія: інтереси, проекти, перспективи, співробітництва.
2. Газова реформа Східної Європи.
3. Розвиток транспортної інфраструктури України з Європейськими сусідами.

Теми доповідей та рефератів.

1. Європейська інтеграція як прояв геополітичних стратегій.
2. Глобалізація та геополітика сучасних інтеграційних процесів.
3. Вибір оптимальної моделі політики європейської інтеграції.

Література

1. Боссарт Д. Державна служба у країнах-кандидатах до вступу до ЄС: нові тенденції та вплив інтеграційного процесу / Д. Боссарт, К. Деммке: пер. з англ. О. М. Шаленко. - К. Міленіум, 2004. - 128 с.
2. Грицяк І.А. Європейська інтеграція: опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни: навч. посіб. / І. А. Грицяк, Г. М. Немиря, О. М. Палій. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 44 с.
3. Конституційні акти Європейського Союзу. Ч. 1./ упоряд. Г. Друзенко : за ред. Т. Качки. К.: Вид-во «Юстиніан», 2005. - 511 с.
4. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права навч. посіб. Видавець-Товариство Карла Дуйсберга. Упорядник – Ін-т європолітики, Берлін. Наук. Ред. В. Пятницький. - К.: Вид-во «Заповіт».
5. Рішення Верховного європейського суду від 5 лют. 1963 р. / Зб. Рішень 1963.
6. Розширення Європейського союзу : вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». - К.: «К. І. С.», 2004. - 360 с.
7. Communication from the Commission «Paving the way for the New Neighbourhood Instrument», COM(2003) 393.

Тема 3. Політика урядів країн-кандидатів до вступу в ЄС.

1. Шенгенський план дій щодо захисту зовнішнього кордону ЄС.
2. Еволюція політики кордонів України та її реформування.
3. Співпраця України з міжнародними організаціями.
4. Програми ЄС щодо стабілізації міжнародної ситуації.

Теми доповідей та рефератів.

1. Копенгагенські критерії.
2. Основні концепції європейської інтеграції, які реалізуються на колишньому її етапі.
3. Особливості захисту основних прав людини в ЄС і Україні.

Література

1. Історія, теорія і практика Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. Енциклопедичний довідник; К. 2006
2. Щербак Ю. УКРАЇНА: ВИКЛИК І ВИБІР. Перспективи України в глобалізованому світі XXI століття. – К.: Дух і літера, 2003.- 578 с.
3. Основи Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. 2006.
4. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». – К.: «К. І. С.», 2003. – 206 с.
5. Михальченко Микола Іванович

6. М69 Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2004. – 488 с.;
7. Розширення Європейського Союзу : вплив на відносини України з центральноевропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроПеріо Україна». – К.: «К. І. С.», 2004. – 360 с.
8. Communication from the Commission “Paving the way for the New Neighborhood Instrument”, COM(2003) 393.
9. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC), OJ L 2010, 31.7.2006.
10. Студенніков І. Феномен Євро регіонів у контексті методології історико-регіональних досліджень // Історія України.

Тема 4. Проблеми етнічних меншин у відносинах між Україною та країнами ЄС.

1. Політичне та правове підґрунтя розвитку контактів між країнами Європи.
2. Амстердамський договір - новий етап інституційної реформи ЄС.

Теми доповідей та рефератів.

1. Режим Шенгену та Україна.
2. Лібералізація візового режиму.
3. Адаптація до законодавства ЄС.

Література

1. "European Neighbourhood & Partnership Instrument Cross-Border Cooperation Strategy Paper 2007-2010", 2007
2. "Convention-cadre europeenne sur la cooperation transfrontaliere des collectivites ou autorites territoriales", ouverte a la signature le 20 mai 1980 a Madrid, STE no. 106
3. Шилепницький П.І. Розвиток транскордонного співробітництва як передумова європейської інтеграції // Зовнішня торгівля: право та економіка. - 2007.-№ 6.-С. 47-52.
4. Avis du Comite des Regions sur EU-Ukraine", CdR 34/2007
5. В. Сетух, С. Каминський, О. Ковальчук та ін. Зберігаючи українську самобутність. - К., 1992.
6. Трощанський, А. Шевченко. Українці в світі. / Україна крізь віки. Т.15. К.ВД «Альтернативи», 1999. - 325 с.
7. Колотило Я. Українці в Румунії. // Вільна думка. 2001, № 50-51 (2671-72) - с. 11-13.
8. Аза Л.О., Попок А.А., Швачка О.В. Українці в Румунії: сучасний стан та перспективи етнокультурного розвитку. - К., 1999.

Тема 5. Роль ЄС в запобіганні конфліктам та подоланні криз.

1. Розширення внутрішнього ринку та регулюючих структур.
2. Перспективи законної міграції та руху людей.
3. Підтримка у процесі інтеграції до всесвітньої торгової системи.
4. Заходи щодо забезпечення прав людини.

Контрольні питання.

1. Основні інститути влади ЄС.
2. Порівняльний аналіз, проблеми політики ЄС для України.
3. Трудова міграція.

Література

1. Історія, теорія і практика Європейської та Євроатлантичної інтеграції України. Енциклопедичний довідник; К. 2006
2. Трансформація політичних систем України і Польщі в умовах європейської інтеграції: Тези конференції / Укладачі: Романюк Л.С. Сковчиляс Л.С. – Львів: Видавничий центр ЛНУ, - 208 с.
3. Україна в системі європейської безпеки; Дніпропетровськ 2008.
4. Європейський Союз та Україна : Стратегія відносин в контексті розширення / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». -К.: «К. І. С.». 2003.-206 с.
5. А. Перотті. Виступи на захист полі культурності. Страсбург: Вид-в Ради Європи, 1994. – 128 с.
6. Зарубіжні українці / С. Ю. Лазебник (керів.кол.), Л.Лещенко, Ю.Макар та ін. – К., 1991.
7. Заставний Ф.Д. Географія України (у 2-х книгах). - Львів: Світ, 1994.
8. І. Винниченко Українці в державах колишнього СРСР: історико-географічний нарис. Житомир. 1992.
9. Бача Ю. Українська громада в Словаччині. Трибуна. – 6 грудня 2003 р. - стор. 13.
10. Контакти між людьми та питання етнічних меншин у відносинах між Україною та Угорщиною. / Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». К., 2004. с. 188. 128 с.

Тема 6. Національна безпека України у контексті розширення ЄС.

1. Значення ефективної регіональної політики для євроатлантичної інтеграції України.
2. Основні проблеми набуття Україною повноправного членства в ЄС.
3. Євроатлантична інтеграція та інтереси національної безпеки України.

Теми доповідей та рефератів.

1. Ефективна регіональна політика для євроатлантичної інтеграції України.
2. Сенс приєднання України до Ініціативи “Партнерство заради миру”.
3. Провідна роль Міністерства Оборони України в просуванні до членства в організації Північноатлантичного договору.

Література.

1. Боссарт Д. Державна служба у країнах-кандидатах до вступу до ЄС: нові тенденції та вплив інтеграційного процесу / Д. Боссарт, К. Деммке: пер. з англ. О. М. Шаленко. - К. Міленіум, 2004. – 128 с.
2. Грицяк І.А. Європейська інтеграція: опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни: навч. посіб. / І. А. Грицяк, Г. М. Немиря, О. М. Палій. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 44 с.
3. Конституційні акти Європейського Союзу. Ч. 1./ упоряд. Г. Друзенко : за ред. Т. Качки. К.: Вид-во «Юстиніан», 2005. - 511 с.
4. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права навч. посіб. Видавець-Товариство Карла Дуйсберга. Упорядник – Ін-т європолітики, Берлін. Наук. Ред. В. Пятницький. - К.: Вид-во «Заповіт».
5. Рішення Верховного європейського суду від 5 лют. 1963 р. / Зб. Рішень 1963.
6. Розширення Європейського союзу : вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна». - К.: «К. І. С.», 2004. - 360 с.

7. Communication from the Commission «Paving the way for the New Neighbourhood Instrument», COM(2003) 393.

Тема 7. Режим Шенгену та Україна.

1. Режим Шенгену та Україна.
2. Лібералізація візового режиму України та ЄС.
3. Адаптація до законодавства ЄС.

Теми доповідей та рефератів.

1. Нормативно-правові документи якими визначається Євроатлантичний Вектор зовнішньої політики України.
2. Лібералізація візового режиму.
3. Перший договір ЄС.

Література.

1. Договір між Королівством Нідерландів, Королівством Бельгія, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою та Великим Герцогством Люксембург про поетапну відміну контролю на спільних кордонах (Шенгенська угода), Шенген, 14 червня 1985 // «Бібліотечка «Російської газети»», випуск №10, 2000 р.
2. Конвенція про застосування Шенгенської угод від 14 червня 1985 р., між Урядами держав економічного союзу Бенілюкс, Федеративною Республікою Німеччина і Французької Республіки про поступове скасування перевірок на спільних кордонах (Шенген, 19 червня 1990 р.) // Текст Конвенції офіційно опублікований не був.
3. Кошкін С.Ю., Четвериков А.О. Коментар до Шенгенських угод – Система ГАРАНТ, травень 2005 р.

Тема 8. Україна в СОТ.

1. Співпраця України з міжнародними організаціями.
2. Вступ України в СОТ.
3. СОТ як один з пріоритетів зовнішньоекономічної політики України.
4. Співробітництво України з ЄС.

Теми доповідей та рефератів.

1. Достойнства та недоліки євроінтеграції.
2. Позитивні та негативні наслідки приєднання України до СОТ.
3. Товарообіг між Україною та Центральноєвропейськими сусідами.

Література

1. Українська ідея. Перші речники. – К., 1994.
2. Українська політологія: витоки і еволюція. Навч. Посібник / За ред. Ф.М. Кирилюка. – К., 1995.
3. Українська суспільно-політична думка у ХХ ст.: Документи і матеріал / Упорядники Т. Гунчак, Р. Солчаник. – К., 1994.
4. Українське суспільство на порозі третього тисячоліття / Під. Ред. М.О. Шульги. – Львів, 1999.

5. ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Вимоги до індивідуальних науково-дослідних завдань.

При написанні індивідуальних навчально-дослідних завдань необхідно: викладати матеріал логічно, послідовно, грамотно, чітко формулювати думки; узагальнювати результати

досліджень у вигляді таблиць, схем, діаграм, безпосередньо пов'язаних з питаннями теми, але їх кількість не повинна бути надмірною.

Скорочення слів і словосполучень у тексті здійснюються згідно з чинними стандартами бібліотечної та видавничої справи. При написанні наукової роботи обов'язковими є посилання на автора та джерело, звідки запозичені матеріал або окремі дані.

Головними інформаційними джерелами при написанні індивідуальних навчально-дослідних завдань можуть бути літературні джерела як вітчизняних так і закордонних авторів стосовно проблематики дослідження.

Структурна побудова індивідуального навчально-дослідного завдання повинна відображати:

- Вступ;
- аналітичний розділ, в якому розкривається суть досліджуваної теми з відповідними розрахунками (при їх наявності);
- загальні висновки та пропозиції;
- список використаної літератури;
- додатки (при їх наявності).

У «Вступі» необхідно відобразити роль і значення проблеми (теми), що вивчається, вказати мету, завдання, об'єкт дослідження.

Роботу пишуть з одного боку стандартного аркуша паперу з полями: зліва – 30 мм, справа – 10 мм, зверху – 25 мм, знизу – 25 мм. Формат аркушів – А4 (210x297).

При комп'ютерному варіанті набір тексту здійснюється за допомогою комп'ютера (найкраще в редакторі Word 6.0 або у пізніших версіях) через півтора міжрядкових інтервали до 30 рядків на сторінці (приблизно по 60 знаків в одному рядку) з використанням стандартного шрифту Times New Roman розміром 14. Для виділення окремих місць допускається також курсив і напівжирний шрифт. При наборі формул і виконанні таблиць, схем і рисунків рекомендується використовувати відповідні редактори.

Кожен абзац повинен бути однаковим впродовж усього тексту і дорівнювати п'яти знакам. Кожну структурну частину наукової роботи треба починати з нової сторінки.

Обсяг наукової роботи 10-15 сторінок рукописного тексту, 15-20 сторінок – комп'ютерного тексту.

Розділи нумерують арабськими цифрами, підрозділи – двома арабськими цифрами, розділеними крапкою: перша означає номер розділу, друга – підрозділу. Номер розділу та підрозділу показують перед їх заголовком, у кінці заголовка крапку не ставлять. Підкреслювання, фарбування та переніс слів у заголовках не допускається.

Всі сторінки роботи послідовно нумерують арабськими цифрами, проставляючи їх у правому верхньому куті. На титульному аркуші, який є першою сторінкою роботи, номер не проставляють.

Особливу увагу необхідно звернути на оформлення таблиць. Вони повинні мати назву, яка відображає їх зміст. Таблиці повинні бути компактними, наочними і зрозумілими. Небажаним є перенос таблиць, якщо зони повністю вміщуються на одній сторінці.

Усі таблиці повинні бути пронумеровані. Номер таблиці ставиться зліва від назви і складається із номера розділу та порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад, 1.1. (перша таблиця першого розділу), 2.1 (перша таблиця другого розділу).

Всі ілюстрації (графіки, схеми, діаграми тощо) іменуються рисунками. Рисунки нумеруються послідовно в межах розділу та порядкового номера рисунка, розділених крапкою, наприклад: 3.2 (другий рисунок третього розділу). Рисунки повинні розміщуватися

зразу після посилання на них у тексті наукової роботи. Кожний рисунок повинен супроводжуватися змістовним підписом. Підпис розміщується під рисунком в один рядок з номером.

Скорочення слів у заголовках розділів, підрозділів, таблиць, додатків і в підписах під рисунками не допускається, а в тексті можливі лише загальноприйняті скорочення.

Цитати, взяті із праць або офіційних документів, повинні відповідати оригіналу. Для кожної цитати необхідно зробити посилання на джерело.

Перелік літературних джерел, використаних при виконанні наукової роботи, наводять наприкінці тексту, а по тексту повинні бути наведені посилання, які подаються у квадратних дужках з вказівкою номеру джерела у списку літератури та сторінки, наприклад, [1, с. 15-11], або «... у працях [3-5]...» і т.д.

Література подається в алфавітному порядку або в порядку посилання в тексті.

Наведені в списку використаних джерел друковані праці записують мовою оригіналу і оформляють згідно з вимогами державного стандарту.

Теми Рефератів.

1. Європейський союз - історія СС.
2. Етапи європейської інтеграції.
3. Європейський союз - структура СС.
4. Європейський союз. Розширення ЄС.
5. Управління конкурентоздатністю інтегрованих об'єднань в умовах єдиного європейського простору.
6. Лібералізація візового режиму України та СС.
7. Глобалізація та роль міжнародних організацій: наукові підходи ХХІ ст.
8. Європейська інтеграція і глобалізація: наукові підходи ХХІ ст.
9. Українська стратегія глобалізації. Україна за створення єдиного європейського простору. Основні кроки Євроінтеграції та Українське «бути...»
10. Євроінтеграція України як ... соціально-економічному розвитку держави.
Вступ України в СОТ.
11. Вступ України в СОТ, як один із пріоритетів зовнішньої економічної політики України.
Адаптація до законодавства ЄС.
12. Схвалення українською формою адаптації законодавства до ЄС.
13. Уникнення бар'єрів у ... проблема кордонів.
14. Україна за створення єдиного Європейського простору.
15. Співробітництво України з ЄС.
16. Імміграція України в ЄС з крапки зору звичайних українців.
17. Історія Європейського союзу.
18. Напрямки в історії Європейської інтеграції.
19. Засади Європейської інтеграції
20. Країни члени ЕС.
21. Кількість країн членів ЄС.
22. Політичні лідери держав-членів ЄС.
23. Кандидати вступу в ЄС.
24. Сусіди ЄС та взаємини України па тлі вступу нових країн.
25. Економіка ЄС. Європейські інститути.

26. Світова організація торгівлі (СОТ) як провідна міжнародна економічна організація.
27. Головні принципи Шенгенської системи.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧА

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1						Змістовний модуль 2					100
T1	T2	T3	T4	T5	МК№1	T6	T7	T8	T9	МК№2	
10	10	10	10	15	50	10	10	10	15	50	

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

МК – Модульний контроль

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень студента з навчальної дисципліни
«Україна в Європейському просторі»

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 A)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом дисципліни «Україна в європейському просторі» на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання

	<p>індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. Володіє методологією досліджень. Матеріал викладений логічно, послідовно, без помилок, з проявленням здатності здобувача диференціювати, інтегрувати знання, з'ясовувати основні політичні терміни і категорії. Наявність аналізу відповідної літератури, джерел і першоджерел, вміння узагальнювати матеріал, робити висновки. Усе це здобувач впевнено доводить, гарно орієнтується у матеріалі, робить висновки та аргументує власні позиції. Вміє застосовувати основні поняття і категорії; здійснювати порівняльний аналіз доктрин, теорій, концепцій, співставляти, аналізувати, відстоювати власні думки і позиції. Має уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про суб'єкт і об'єкт політики; знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті України в європейському просторі; розуміє сенс і основні напрями розвитку європейського політичного процесу, мати уявлення про геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному європейському світі. Уміє демонструвати розуміння поточних проблем і перспектив розвитку держави; володіти навичками політичної культури, вміти застосувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності. Здобувач здатний до абстрактного мислення, аналізу та синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-політичними явищами і процесами. Демонструє володіння фаховою лексикою українською та іноземною мовою для розв'язання фахових комунікаційних завдань. Демонструє навички самостійної роботи, мислення, відкритості до нових знань, здатен бути критичним і самокритичним.</p>
<p>Добре (82-89 В)</p>	<p>Здобувач володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом дисципліни «Україна в європейському просторі» на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань під час самостійної роботи. Усні відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою, але не завжди аргументовані. Володіє методологією досліджень. Вміє застосовувати основні поняття і категорії дисципліни; здійснювати порівняльний аналіз доктрин, теорій, концепцій тощо. Має уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про суб'єкт і об'єкт політики; знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті України в європейському просторі; розуміє сенс і основні напрями розвитку європейського політичного процесу, мати уявлення про геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному європейському світі. Уміє демонструвати розуміння поточних проблем і перспектив розвитку держави; володіти навичками політичної культури, вміти застосувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності. Здатен вчитися і оволодіває сучасними знаннями. Цінує та поважає різноманітність та мультикультурність, здатен працювати в</p>

	міжнародному контексті. Прагне до збереження навколишнього середовища.
Добре (74-81 C)	Здобувач володіє певним обсягом навчального матеріалу і науково-понятійного апаратом дисципліни «Україна в європейському просторі» на підставі вивченої основної літератури, висловлює свої думки, але не аргументує їх. Усні відповіді відрізняються неточністю. Вміє застосовувати основні поняття і категорії дисципліни; здійснювати порівняльний аналіз теорій і концепцій різних спрямувань, але допускає певні помилки. Має уявлення про сутність політичного життя, політичних відносин і процесів, про суб'єкт і об'єкт політики; знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті України в європейському просторі; розуміє сенс і основні напрями розвитку європейського політичного процесу, мати уявлення про геополітичну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному європейському світі. Уміє демонструвати розуміння поточних проблем і перспектив розвитку держави; володіти навичками політичної культури, вміти застосувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності. Здобувач здатний до аналізу та синтезу, до абстрактного мислення, аналізу та синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-політичними явищами і процесами. Здатен вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Має міжнародний кругозір: цінування та повага різноманітності та мультикультурності, здатність працювати в міжнародному контексті; прагнення до збереження навколишнього середовища.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Має на задовільному рівні знання про основні доктрини, концепції та політико-правові вчення в цілому. Вміє аналізувати основні поняття і категорії теорії дисципліни; але не може ретельно аналізувати інформацію та використовувати аналітичний фактаж; допускає суттєві помилки. Демонструє середню здатність до знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання; Знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач володіє навчальним матеріалом фрагментарно, не вміє використовувати їх у практичній діяльності. Поверхово обізнаний з матеріалом. Здобувач демонструє слабку зданість до знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямків) політичного знання; знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях та до уміння аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач не достатньо володіє навчальним матеріалом, його відповідь фрагментарна, не демонструє знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей

	(напрямоків) політичного знання; знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач повністю не володіє навчальним матеріалом з курсу «Україна в Європросторі», не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Виконує лише елементи завдання та потребує постійної допомоги викладача. В результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач демонструє незадовільний рівень сформованості компетентностей, зокрема: знання понятійно-категоріального апарату та методів політичної науки, основних галузей (напрямоків) політичного знання; знання основних компонентів політичного процесу на світовому, регіональному та національному рівнях; уміння аналізувати специфіку основних етапів розвитку політики та світового політичного процесу; уміння творчо осмислювати і застосовувати історичний досвід політичної практики.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

Питання до самоконтролю.

1. Економічна співпраця України на прикордонних регіонах.
2. Товарообіг між Україною та центральноєвропейськими сусідами.
3. Прямі іноземні інвестиції в Україну нових членів ЄС та з України до них.
4. Трудова міграція.
5. Газовий трикутник ЄС –Україна – Росія: інтереси, проекти, перспективи співробітництва.
6. Газова реформа Східної Європи.
7. Досвід країн Центральної Європи у виконанні правового доробку ЄС . (acquis communautaire).
8. Розвиток транспортної інфраструктури України з європейськими сусідами.
9. Форми та сфери транскордонного співробітництва.
10. Головні перешкоди для транскордонного співробітництва.
11. Політичне та правове підґрунтя розвитку контактів між країнами Європи.
12. Амстердамський договір – новий етап інституційної реформи ЄС.
13. Вплив розширення ЄС на статус етнічних меншин у регіоні.
14. Еволюція кордонів України та їх правове забезпечення.
15. Безпосереднє сусідство України з ЄС: закриті кордони чи нові імпульси до співпраці?
16. Нове прикордоння (кордони України з Російською Федерацією, Білоруссю та Молдовою).
17. Шенгенський план дій щодо захисту зовнішнього кордону ЄС.
18. Еволюція політики кордонів України та її реформування.
19. Створення Державної прикордонної служби України та її головна мета і стратегічні задачі.
20. Співпраця України з міжнародними організаціями.
21. Програми ЄС щодо стабілізації міжнародної ситуації.
22. Загальний аналіз Шенгенського доробку.
23. Основні заходи в рамках Шенгенської системи та їх законодавчі норми.

24. Головні принципи Шенгенської системи.
25. Процедура та часові рамки приєднання до Шенгену.
26. Розширення внутрішнього ринку та регулюючих структур.
27. Перспективи законної міграції та руху людей.
28. Підтримка у процесі інтеграції до всесвітньої торгової системи.
29. Заходи щодо забезпечення прав людини.